

УДК 343.98

Олександр Іванович Чіпець,

*аспірант Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ*

КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБИ ЗЛОЧИНЦЯ У СПРАВАХ ПРО НЕЗАКОННЕ ПЕРЕМІЩЕННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

У структурі криміналістичної характеристики злочинів, яка спрямована на систематизацію вагомої для розслідування інформації щодо певної групи злочинів, отриманої на підставі аналізу матеріалів кримінальних справ, дані про особу злочинця мають не лише криміналістичний характер. Правознавці використовують ці знання для вирішення питань кваліфікації злочинів, кримінологи – для вирішення проблем їх профілактики, а криміналісти – для організації процесу розкриття та розслідування злочинів [1, с. 41].

Сучасні автори під час дослідження особи злочинця, котрий вчинює окремі види злочинів, виходять переважно з вікових, соціально-демографічних, морально-психологічних і других подібних особливостей, що характеризують ту чи іншу особу. Крім того, В. Ю. Шепітько вказує, що особа злочинця має певні дані демографічного характеру, деякі моральні якості та психологічні особливості [2, с. 258]. У той же час, М. Ю. Валуйська у контексті досліджуваної проблематики пропонує розглядати особу злочинця за такими критеріями: домінуючі інстинкти; умови соціалізації; інтелект; вольові якості; мотивація злочину; ступінь підготовленості вбивства [3, с. 140]. Звідси дані про особу, яка вчинила незаконне переміщення вогнепальної зброї, складаються з таких властивостей: фізичні; соціально-демографічні; моральні; психологічні.

Переміщення вогнепальної зброї розглядається вченими як складова незаконного обігу, зокрема носіння, у зв'язку з чим особа злочинця визначалась науковцями шляхом виокремлення типових ознак притаманних злочинним елементам широкого спектру, про що свідчать наукові джерела як вітчизняних так і зарубіжних авторів. Зазначимо думки деяких з них.

Кримінально караними є певні види незаконного обігу зброї. До них відносяться: незаконне придбання, передача, збут, зберігання, перевезення, носіння, а також виготовлення зброї та її основних частин. Як зазначає автор, носіння і перевезення зброї здійснюються шляхом збереження і переміщення його особою безпосередньо при собі в предметах одягу, в супутніх предметах або зберігання і переміщення при собі транспортних засобах [4, с. 147].

Поряд з цим, С. Г. Павліков, розглядаючи криміналістичну характеристику незаконного обігу зброї, боєприпасів, вибухових пристроїв та речовин, виділив три основні типи осіб, які вчинюють досліджувані діяння: «випадковий» тип, «ситуаційний» і «злісний». Тип «випадкового» злочинця автор характеризує відсутністю антисоціальної спрямованості своїх дій, вчиненням злочинів, як правило, під впливом випадково виниклих і незалежних від нього факторів, наприклад, в силу незнання правових норм, в силу збігу важких життєвих обставин. Тип «ситуаційного» злочинця розуміється як проміжний між першим і типом «злісного» злочинця. Основні риси цього типу: при наявності певних факторів (наприклад, пропозиції виготовити, перевезти і т. д. кримінальні предмети за винагороду, покинути бойовий пост тощо) особа вчиняє відповідний злочин. Представникам типу «злісного» злочинця, як правило, властиве усвідомлене і цілеспрямоване вчинення злочинів з метою прямого або опосередкованого одержання злочинних доходів при вчиненні незаконного обігу зброї, боєприпасів, вибухових речовин і вибухових пристроїв. Часто ці особи є членами організованих злочинних формувань, основою злочинної діяльності яких є зазначені злочини [5, с. 65–68].

М. М. Майстренко досліджуючи кримінологічну характеристику осіб, що вчинюють злочини проти громадської безпеки, предметами яких є зброя, бойові припаси та вибухові речовини особу злочинця розкриває через критерій її соціальної спрямованості, виходячи при цьому із співвідношення негативної та позитивної спрямованості. Особи, що вчиняють злочини проти громадської безпеки, предметами яких є зброя, бойові припаси та вибухові речовини наділені певними характерними ознаками, що пояснюються специфікою навичок, вмінь, комплексу інтересів та

інших суттєвих та доволі стійких властивостей, що були сформовані під впливом негативних елементів соціального середовища [6, с. 11].

Найбільш широку деталізацію протиправних дій щодо обігу вогнепальної зброї запропонував В. А. Саморока, який вважав за потрібне сформулювати навіть визначення поняттю «незаконний обіг вогнепальної зброї» як навмисних дій особи із виробництва, збуту, передачі, придбання, заволодіння, колекціонування, експонування, зберігання, носіння, перевезення, транспортування, використання, знешкодження, ввозу вогнепальної зброї на територію держави і вивозу з неї, що скоєні з порушенням встановлених законодавством правил поведіння із вогнепальною зброєю і спрямовані на суспільну небезпеку [7]. Вищезазначені технологія вивчення особи злочинця, який вчинює злочини у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї широко використовується і в навчально-методичній літературі.

Разом з цим, приклади проведених досліджень не позбавляють нас можливості підтримати погляди сучасних науковців, які зазначають, що відомості стосовно типових ознак особи злочинця, котрі складають зміст відповідного елемента криміналістичної характеристики, формуються на базі вивчення й узагальнення матеріалів слідчо-судової практики, яка дає можливість стверджувати, що злочинність у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї набуває окремих, індивідуальних характеристик осіб, котрі вчинюють конкретні злочинні діяння, у тому числі незаконне переміщення вогнепальної зброї.

Список бібліографічних посилань

1. Іваниця А. В. Криміналістична характеристика та особливості розслідування вбивств через необережність : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Дніпропетровськ, 2015. 213 с.
2. Шепитько В. Ю. Криміналістика : курс лекцій. 2-е изд., перераб. и доп. Харьков : Одиссей, 2005. 368 с.
3. Валуцкая М. Ю. К вопросу о типологии лиц, совершивших умышленные убийства при отягчающих обстоятельствах. *Вісник Луганського інституту внутрішніх справ МВС України*. 2000. Вип. 2. С. 140.
4. Деревянко А. И., Езикян В. И. Криміналістика : учеб. пособие / Юж.-Рос. гос. техн. ун-т. Новочеркасск : ЮРГТУ, 2007. 164 с.
5. Павликов С. Г. Криміналістическая характеристика и первоначальный этап расследования незаконного оборота оружия, боеприпасов,

взрывчатых веществ и взрывных устройств : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. М., 2000. 195 с.

6. Майстренко М. М. Кримінологічна характеристика та попередження органами внутрішніх справ злочинів проти громадської безпеки, предметами яких є зброя, бойові припаси та вибухові речовини : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів, 2010. 20 с.

7. Саморока В. А. Особенности доказывания по уголовным делам о незаконном обороте огнестрельного оружия : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. М., 2004. 228 с. URL: <http://www.dissercat.com/content/osobennosti-dokazyvaniya-po-ugolovnym-delam-o-nezakonnom-oborote-ognestrelnogo-oruzhiya#ixzz2pRqWUPpR> (дата звернення: 21.03.2018).

Одержано 12.04.2018

УДК 343.71

Катерина Володимирівна Шахова,

*докторант Харківського національного університету
внутрішніх справ*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ПРОТИДІЇ ВЧИНЕННЮ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАННОСТІ (ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ)

Різновидом злочинів проти особи є суспільно небезпечні посягання на її статеву недоторканість і статеву свободу. Такі протиправні дії окрім того, що завдають шкоди нормальним взаємовідносинам між особами різного полу, ще й пов'язані з насильницьким задоволенням статевих потягів, з різними діями сексуального характеру відносно малолітніх або неповнолітніх осіб. Тобто, статева недоторканість є складовою статевої свободи, тому порушення статевої недоторканності завжди означає і порушення статевої свободи. Враховуючи вказане, вітчизняний законодавець передбачив у ст. 3 Конституції України, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю [1], тобто вчинення злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканності особи є посяганнями на вказані права особи, пов'язані з